

Elizabeta Bernjak

UDK 811.163.6'246.2:811.511.141'246.2

Pedagoška fakulteta v Mariboru

Predvidljive interference v slovensko-madžarskem jezikovnem stiku¹

1 Medjezikovna vplivanja v slovensko-madžarskem jezikovnem stiku

Slovenski in madžarski jezik sta na narodnostno mešanem območju ob slovensko-madžarski meji v stalnem stiku prek dvojezičnih govorcev, ki oba jezika uporabljajo za vsakdanje sporočanje in medsebojno sporazumevanje. Posledice stikov med jezikoma so poleg dvojezičnosti tudi jezikovni primanjkljaji v obeh jezikih dvojezičnih govorcev, predvsem pa v jeziku s statusom manjšinskega jezika, ki se kažejo v različnih strategijah jezikovne redukcije ter jezikovne kompenzacije. Osnovni namen članka je predstaviti predvidljive interferenčne napake, ki so posledica kompenzacijskih strategij dvojezičnega govorca in so v danem stičnem položaju pogojene zlasti jezikovnosistemsko, tj. s strukturnimi razločki in prekrivanji med genealoško in tipološko nesorodnima jezikoma.

Modifikacije jezikovnih sistemov so lahko odraz paralelnih jezikovnih pojavov v jezikovnih sistemih ali znotrajjezikovnih sprememb v posameznih jezikih, v obravnavanem primeru pa so v pretežni meri posledica medsebojnega vplivanja stičnih jezikov in kultur ter primanjkljaja v sporazumevalni zmožnosti dvojezičnih govorcev v nedominantnem stičnem jeziku. Jezikovnosistemski razlogi (strukturni razločki in prekrivanja) za jezikovne primanjkljaje se ugotavljajo na podlagi primerjalnih jezikoslovnih disciplin. Prekrivanja med jezikoma je mogoče razložiti s splošnimi jezikovnimi lastnostmi (jezikovne univerzalije, univerzalna slovnica), ki so značilne za vse jezike, v danem primeru pa tudi s prekrivnorazvojnimi, stičnimi skupnimi ali podobnimi potezami (v okviru arealnega jezikoslovja); razlike med jezikovnimi sistemoma so pogojene z genealoško in tipološko nesorodnostjo ter z idioetničnimi posebnostmi danih jezikov v stiku, ki se ugotavljajo na podlagi jezikovne genealogije, jezikovne tipologije in splošnega protistavnega jezikoslovja.

Na podlagi analize napak v govornih in pisnih besedilih dvojezičnih govorcev predpostavljam tri vrste komunikacijskih strategij, ki vplivajo na modifikacijo stičnih jezikovnih sistemov: strategije redukcije na izrazni ravni, strategije redukcije na funkcijski ravni ter strategije kompenzacije na vseh jezikovnih ravneh (medjezikovna in znotrajjezikovna interferenca, transferenca, vmesni jezik), ki so posledica neuzaveščenih strukturnih razločkov in prekrivanj med slovenskim in madžarskim jezikom.

¹ Članek je nastal na osnovi gradiva, zbranega pri protistavni analizi slovenskega in madžarskega jezikovnega sistema v mojem doktorskem delu *Jezikovnosistemski razlogi primanjkljaja v slovensko-madžarskem jezikovnem stiku*; mentorica prof. dr. Breda Pogorelec, somentor prof. dr. Károly Gadányi.

Interferenčni pojavi, ki so posledica neuzaveščenih strukturnih razločkov in prekrivanj v stičnih jezikih ter medsebojnega vplivanja različnih/podobnih jezikovnih struktur na uspešnost/neuspešnost usvajanja, se ugotavljajo na podlagi uporabnega protistavnega jezikoslovja, psiholingvistike in interferenčnega jezikoslovja. Pozitivni medjezikovni vpliv se navadno odraža kot pozitivni transfer (prenos), negativni vpliv med jezikovnima sistemoma pa je mogoče opredeliti kot negativni transfer ali interferenco (vnos). Interferenco pojmuje strokovna literatura² kot kršitev jezikovnih norm enega jezika pod vplivom pravil in prvin drugega jezika (medjezikovna interferenca) ali istega jezika (znotrajjezikovna interferenca) oziroma kot proces takega vplivanja. V govorjenih in pisnih besedilih dvojezičnih govorcev se pojavlja medjezikovna interferenca v smeri prvi jezik/materni jezik → drugi jezik/jezik okolja/nematerni jezik (nadalje J1 → J2), toda tudi v smeri J2 → J1, pogosto pa je tudi posledica sociolingvističnih razlogov.³ Interferenčna mesta, posledično tudi interferenčne napake, v stičnih jezikovnih sistemih je mogoče napovedati na podlagi protistavne analize jezikovnih prvin na posameznih jezikovnih ravneh; te se v obravnavanem jezikovnem stiku — kot je to potrdila tudi analiza napak — v večini primerov izkažejo tudi kot dejanske napake. Pri jezikovnem stiku se lahko jezikovne norme enega jezika kršijo z vnosom pravil in prvin iz drugega jezika ali se te norme zaradi drugojezičnega vplivanja zrahljajo; pri tem sta bistvena dva sklopa vprašanj: a) na kateri ravni je jezikovni sistem najbolj oz. najmanj odporen na medjezikovno vplivanje, b) znotraj katerih ravnin deluje odklon od standardne jezikovne rabe najbolj moteče, tako da otežuje ali celo onemogoča razumevanje.

2 Prepustnost jezikovnih ravnin za medjezikovno vplivanje

Protistavna analiza slovenskega in madžarskega jezikovnega sistema je potrdila podmeno o jezikovnih univerzalijah, po katerih obstajajo tudi v genealoško nesorodni indoevropski slovenščini in ugrofinski madžarščini popolna in delna prekrivanja (enakosti in podobnosti) med jezikovnimi sredstvi za izražanje ekvivalentnih pomenov in funkcij, hkrati pa je izkazala tudi zaznavne tipološke⁴ strukturne razlike (kontraste) in pomanjkanje kontrasta na vseh jezikovnih ravneh

² Pojem interferenca je v lingvistiko uvedel U. Weinreich (*Languages in Contact*, 1953: 11), z njim se pojasnjujejo pojavi mešanja jezikov kot strukturni problemi; prim. še J. Juhász, *Probleme der Interferenz*, 1970: 1–23; isti *Kontrastive Studien Ungarisch-Deutsch*, 1980: 56. Poleg izraza interferenca se za medjezikovno vplivanje uporablja še izraz integracija oz. transferenca, kar pomeni prevzemanje drugojezičnih prvin; pri ugotavljanju interferenčnih pojavov se pogosto ne razlikuje med sistemskimi in performančnimi interferencami, kajti govorna interferenca sčasoma postane del jezikovne norme in neha delovati kot moteč poseg v jezik (Clyne, *Forschungsbericht Sprachkontakt, Unterrichtsergebnisse und praktische Probleme*, 1975: 8–16).

³ Razlogi interlingvalnih interferenc so v obravnavanem primeru tudi sociokulturni, tj. z družbenimi in kulturnimi dejavniki pogojena izbira in raba jezikov v danih govornih položajih (dvojezični govorni položaj s kodnimi preklopi in mešanjem kodov, dvojezičnost sogovorca, ki tolerira interferenčne pojave, nezadostna kompetenca v jeziku manjšine, zlasti v tistih njegovih prvinah, ki se razlikujejo od prvin dominantnega večinskega jezika). Med jezikovnosistemskimi in sociokulturnimi razlogi za primanjkljaj je vzročno-posledično razmerje: neugodne sociokulturne okoliščine vplivajo na opuščanje jezika manjšine in posledično na zmanjšano jezikovno zmoglost, zmanjšana jezikovna zmoglost in različne oblike jezikovne kompenzacije pa vplivajo na omejeno rabo jezika manjšine v družbenem sporazumevanju.

⁴ Slovenski jezik se po klasifikacijski morfološki tipologiji (E. Sapir, *Types of Linguistic Structure*, 1921), tj. glede na izražanje gramatičnih pomenov in gramatičnih razmerij, uvršča v fleksijski jezikovni tip (z dominantnimi fleksijskimi lastnostmi, s pretežno sintetično-analitično imensko morfologijo ter s pretežno analitično glagolsko morfologijo), madžarski jezik se uvršča v aglutinativni jezikovni tip (z dominantnimi aglutinativnimi lastnostmi, s pretežno sintetično in delno analitično imensko morfologijo ter s sintetično glagolsko morfologijo). Po morfosintaktičnih tipoloških kriterijih (po tipologiji sklonskega sistema) se slovenski sklonski sistem uvršča v enodimenzionalni, madžarski pa v dvodimenzionalni sklonski tip: slovenske sklonske končnice izražajo pomensko lastnost 'smernost', madžarske sklonske končnice pa poleg 'smernosti' še pomensko lastnost 'notranjost' (L. Hjelmslev, *La categorie de cas*, 1953: 137–142). Po skladenjskih tipoloških kriterijih se oba jezika uvrščata v nominativni stavčnostrukturni tip (v vlogi stavčnega osebkca se pojavlja vršilec/nosilec in se izraža z neodvisnim pozicijskim sklonom, tj. z imenovalnikom, v vlogi stavčnega predmeta pa prizadelec/predmet, ta se izraža z odvisnim pozicijskim sklonom, tj. s tožilnikom), toda kažeta tudi poteze ergativnega jezikovnega tipa (osebka se lahko izraža tudi z odvisnim sklonom kot desna vezljivost nedinamičnih glagolov posedovanja, pripadnosti in stanja); prim. V. Skalička, *Typologische Studien*, 1979. Nominativni jezikovni tipi s tipičnimi sklonskimi sistemi se na podlagi pretvorbno relevantnih pomenskih, skladenjskih in morfoloških kriterijev členijo v tri podtype: v partitivni, totalni in prehodni/semipartitivni tip. Za stavčno strukturo partitivnega jezikovnega tipa, npr. estonščine, je relevanten kriterij usmerjenost glagolskega dogodka na predmet ter glagolski vid (popolna usmerjenost se realizira v totalni strukturi z določnim tožilniškim predmetom in perfektivnim

(zlasti pri izražanju slovnične pomenskosti), pa tudi ničte pozicije določenih slovničnih kategorij v enem od primerjanih jezikov. O možnostih slovničnega prevzemanja ter o možnostih slovnične interference obstajajo v kontrastivni in interferenčni literaturi različna mnenja. Nekateri jezikoslovci dvomijo o možnosti medsebojnega vplivanja slovničnih prvin, drugi spet so mnenja, da se medjezikovni vpliv ne odraža samo v besedišču, ampak tudi na glasoslovni in slovnični ravni.⁵ Po Jakobsonu (1950: 54) je odpornost najšibkejša na besedoslovni ravni, najmočnejša pa na oblikoslovni, skladienjska ravni je glede prepustnosti drugojezičnih prvin nekje na sredi. Na osnovi analize napak predpostavljam, da je v obravnavanem stičnem položaju primarna transferenčna ravni besedoslovna, primarno interferenčno ravni predstavlja skladienjska ravni, drugojezični morfološki posegi v dani jezik so namreč pogosto povezani z interferenčnimi spremembami na morfosintaktični in sintaktični ravni. Kontrastne razlike med jezikovnimi sistemoma so primarni razlog za kršitev jezikovnih norm v nedominantnem stičnem jeziku, toda tudi pomanjkanje kontrasta oz. homogene ovire delujejo v neugodnih sociokulturnih in učnopsiholoških razmerah interferenčno.

Od primerjanih jezikovnih ravnin je, ne glede na vrsto medjezikovnih vplivanj, najbolj prizadeta besedoslovna ravni nedominantnega stičnega jezika. Zanja so značilni pojavi leksemске importacije, leksemске integracije, kompromisne transmorfemizacije ter kalkiranje in prenos pomena.⁶ Prek leksikalnega prevzemanja prihaja tudi do drugih stično pogojenih jezikovnih sprememb, posebno fonetičnih in morfoloških, z leksikalnimi sposojenkami se prevzemajo tudi besedotvorni morfemi, ki se v jeziku sprejemniku pojavljajo kot transferirani afiksi.

Na slovnični ravni je predvidljivost interferenčnih pojavov tesno povezana s sistemskimi razlikami v površinski zgradbi jezikov, ki najbolj odraža tipološke značilnosti in idioetnične posebnosti flektivne slovenščine in aglutinativne madžarščine. Obravnavana jezika se razlikujeta v izražanju slovnične pomenskosti, tj. vrste pomenov, vezanih na slovnične kategorije oblikoslova (različno število in različna notranja členitev, različna formalna struktura in funkcija morfoloških kategorij) in na slovnične kategorije skladnje (upovedovalne kategorije, stavčni členi, besedni red). Zlasti strukture notranjega in zunanjega površinskega prisojanja, deležnika in deležja, nedoločniške konstrukcije, podredje, posamostaljenje ter besedilna struktura najbolj odlikavajo idioetnične posebnosti jezikov na skladienjski ravni površinske zgradbe. Sistem pravil, ki te kategorije pretvarja v izraz, je v obeh jezikih najbolj odprt za interferenčne posege oz. kršitve.

Pri predstavitvi interferenčnih pojavov v slovensko-madžarskem jezikovnem stiku se omejujem na obravnavo predvidljivih interferenčnih napak na slovnični ravni, verjetnost dejanskega pojavljanja predvidljivih napak potrjuje tudi ponazarjalno gradivo, dobljeno z analizo napak v pisnih in govornih besedilih dvojezičnih govorcev.

glagolom, nepopolna usmerjenost pa v netotalni strukturi, ki implicira tudi delnost in zanikanost in se realizira v nedoločnem partitivnem predmetu ter z imperfektivnim glagolom). V totalni jezikovni tip se uvršča npr. madžarščina. Način usmerjenosti glagolskega dogodka ni relevanten kriterij za izbiro predmetnega sklona — ta je vedno tožilnik —, relevantna pa je kategorija določnosti, glagolski vid (preverbnost) ter objektna spregatev glagola — ta se izraža z določnočlenskim tožilniškim predmetom, glagol pa ima objektno spregatev ali preverb — nedoločnost (implicira tudi delnost, izraža se z brezčlenskim nedoločnim predmetom, s subjektno spregatvijo oz. nepreverbnim glagolom) in v prehodni/semipartitivni tip (npr. slovenščina; relevantne so kategorije partitivnega in totalnega tipa v tem smislu, da je delni (tudi zanikani) predmet nedoločen in izražen z rodilnikom, nedelni je določen in izražen s tožilnikom); prim. L. Dezső, *A mondattani tipológia megközelítése*, 1982: 32–48.

⁵ A. Meillet (*Introduction à l'étude comparative de langues indo-européennes*, 1922) in Sapir (*Types of Linguistic Structure*, 1921) sta mnenja, da gramatična sistema dveh jezikov nista izpostavljena medsebojnemu vplivanju (prim. še N. Boretzky, *Sprachkontakte*, 1973); po mnenju G. Tescha (*Linguale Interferenz*, *Theoretische, terminologische und methodische Grundfragen zu ihrer Erforschung*, 1978: 14), E. Martins (*Studien zur Fragen der linguistischen Interferenz*, 1970: 33–69), J. Juhász (*Probleme der Interferenz*, 1977) in E. Oksaar (*Sprachliche Interferenz und die kommunikative Kompetenz*, 1972) se interferenčni medjezikovni vpliv odraža na vseh jezikovnih ravni.

⁶ Izrazje povzeman po R. Filipoviću (*Kontakti jezika u teoriji i praksi*, Zagreb: Školska knjiga, 1979): importacija = neposredno prevzemanje drugojezičnih leksemov; integracija = prilagoditev drugojezičnega leksema pravilom jezika sprejemnika; transmorfemizacija = delna prilagoditev drugojezičnega leksema oz. hibridne tvorbe.

3 Jezikovnosistemiški razlogi interferenčnih pojavov v slovensko-madžarskem jezikovnem stiku

3.1 Tipologija strukturnih prvin v protistavi

S protistavno analizo ugotovljene semantično ekvivalentne in slovnično prekrivne/neprekrivne prvine na oblikoslovni in skladenjski ravni je mogoče razvrstiti v tri skupine:

- adekvatne prvine,
- kontrastne prvine,
- prvine, med katerimi ni ostrega kontrasta, oz. prvine, med katerimi manjka kontrast.

3.1.1 Med adekvatne se uvrščajo prvine, ki se na enak ali podoben način vključujejo v vsakokratni jezikovni sistem. Za dana jezika so značilne predvsem delno adekvatne, tj. podobne leksikalne in slovnične prvine, ki se v oba sistema umeščajo po podobnih razvrstitvenih pravilih ter podobnih pravilih slovnične in pomenske družljivosti, leksikalne prvine se navadno prekrivajo tudi v pomenski strukturi, večinoma pa se razlikujeta glede možnosti razvijanja ali tvorjenosti v okviru besedne zveze ali besedotvorja, npr. adekvatne leksikalne prvine *hrbet* — *hát*, *knjiga* — *könyv*; besedna zveza — zloženka: *hrbtno plavanje* — *hátúszás*, *hrbet knjige* — *a könyvháta*, *knjižna polica* — *könyvespolc*. Med delno adekvatne slovnične prvine se uvrščajo npr. stopnjevalna obrazila: *naj-ši/-ji/-ejši* — *leg- -bb*. Popolna in delna adekvatnost med prvinami dveh jezikov lahko deluje transferenčno (*Meni je všeč. Nekem tetszik.*) ali interferenčno, če se te prvine pojavijo v povsem novem sobesedilu (*Hogy tetszik lenni? *Kako vam je všeč biti. → Kako ste?*).

3.1.2 Kontrastne prvine so vsebinsko in funkcijsko ekvivalentne strukture, ki se različno vključujejo v vsakokratni jezikovni sistem. Ostri kontrasti med jezikovnima sistemoma so opazni v primerih, ko jezika na različne načine odražata stvarnost in/ali uporabljata različne oblikoslovne in skladenjske prvine za izražanje danega pomena. Npr. madžarski leksem *szedő* → *szed* 'jemati, nabirati' zaznamuje »oddaljevanje«, slovenski ustreznik *stavec* → *staviti* 'povzročiti, da kaj stoji, dati kaj v kaj' zaznamuje »približevanje«, razen tega je med leksemoma tudi razloček v besedotvornem načinu: madžarski leksem je konverzni samostalnik iz deležnika na *-ő*, slovenski leksem je izpeljanka s tipičnim obrazilom za delujočo osebo. Zaznavne razlike med jezikoma se kažejo tudi v zaporedju eničnih (E) in desetičnih (D) vrednosti pri dvomestnih številih: v madžarščini velja zaporedje D + E (*harmincöt*), v slovenščini E + D (*petintrideset*). Za ekvivalentne pojave so pogosto značilne neprekrivnostne oblike, npr. pomenska kategorija »možnost« se v slovenščini izraža z analitično, v madžarščini s sintetično strukturo (*Lahko greš. : Elmehetsz.*). Najmočnejši vir kontrastno pogojenih interferenc predstavlja različna skladenjska vezljivost glagola, pridevnika in samostalnika, npr. madžarski glagol *megkegyelmez* in slovenski glagol *pomilostiti* kažeta kljub enaki pomenski vezljivosti (P/x,y) razlike v skladenjski vezljivosti: *megkegyelmez vki vkinek* (kdo komu) — *pomilostiti kdo koga* → **Sodnik je pomilostil obtožencu. *A bíró megkegyelmezte a vádlottat.*

3.1.3 Med neprekrivnimi prvinami dveh jezikov ni vedno ostrega oz. primerljivega kontrasta. Pomenske in/ali strukturne razlike med prvinami J1 in J2 so zaradi delne prekrivnosti pogosto zabrisane, toda sistemska neuzaveščenost teh razlik je prav tako razlog interferenčnih pojavov. Interference se kot posledica pomanjkanja kontrasta in t. i. homogenih ovir med jezikovnimi prvinami pojavljajo (a) zaradi odsotnosti kake slovnične kategorije v J1 ali J2, (b) zaradi podobnosti fonemskega niza ali oblik (lažni prijatelji) v obeh jezikih, kar vpliva na interferenčno zamenjavo pomena ter (c) zaradi konvergenčnih in divergenčnih pojavov, ko fonemskemu nizu ali obliki v enem jeziku ustreza v drugem več fonemskih nizov ali oblik, ki se razlikujejo glede rabe (npr. interferenčna semantična ekspanzija: pogostejša raba *iti* tudi v pomenu 'peljati, leteti' po madžarskem polisemnem glagolu *megy*: *Autóval jött → Prišel je z avtom nam. Pripeljal se je z avtom.*)

3.2 Tipologija interferenčnih pojavov

Pri protistavni analizi slovnične ravnine v danih jezikih se je pokazalo, da obstajajo med jezikovnima sistemoma systemske strukturne razlike in podobnosti, na podlagi katerih je mogoče predvideti tipične interferenčne pojave tako pri izražanju paradigmatških kakor tudi sintagmatskih razmerij.

3.2.1 Posnemanje slovničnih pomenov in slovničnih razmerij v stičnem položaju je navadno posledica napačne medjezikovne identifikacije (Weinreich, 1972) kategorije ali morfema v J1 s popolno ali delno ekvivalentno, toda neprekrivno kategorijo v J2.

3.2.2 Prezemanje fleksijskih in aglutinativnih sredstev je tesno povezano s prevzemanjem skladenjskih konstrukcij (npr. zložene glagolske oblike za izražanje časa so del fleksijskih sredstev konjugacije, hkrati pa so tudi skladenjske konstrukcije). Na skladenjski ravnini je zaznavno prevzemanje stavčnih vzorcev, vezljivostnega modela, besednega reda ter širitvenega načela pri razvijanju jedra besedne zveze.

Pri prevzemanju fleksije/aglutinacije pa so značilni naslednji tipi interferenc: brisanje (elizija), zlitje (kontaminacija), zamenjava (substitucija) ter sprememba (modifikacija) fleksije/aglutinacije.

3.2.3 Posledice pomanjkanja kontrasta, tj. odsotnost kake slovnične kategorije v J1, ki je morfosintaktično relevantna v J2 in obratno (posledice konvergenčnih in divergenčnih pojavov), so opazne v interferenčnih napakah, kot so vdor kategorije ali funkcije, opuščanje kategorije ali funkcije, spreminjanje slovnične lastnosti besede oz. širitev, zožitev in posplošitev njene skladenjske vloge po vzorčnem jeziku, hiperkorektnost pri izražanju kategorije ter izogibanje zapletenim strukturam oz. njihova redukcija.

4 Predvidljivi interferenčni pojavi na slovnični ravnini

4.1 Interferenčni pojavi na besednovrstni ravnini

4.1.1 *Interferenčno pogojena konverzija.* Besednovrstna literatura v danih jezikih obravnava besedne vrste kot množice leksemov, ki so določene po pomenskih, oblikoslovnih in skladenjskih lastnostih. Po klasifikacijskih podkriterijih uvršča madžarska slovniška literatura v posebne besedne vrste tudi take množice besed, ki jih nobena druga evropska slovnica ne uvršča v posebne besednovrstne kategorije, npr. glagolska imena, preverb, pomožni glagol. Poleg razlik v besednovrstni klasifikaciji so v slovensko-madžarskem jezikovnem stiku relevantne tudi razlike, ki so na videz formalne narave, povezane pa so s pojavi dvo-/večbesednovrstne pripadnosti v madžarščini, zlasti pridevnikov oz. deležnikov in samostalnikov ter samostalnikov in glagolov. Oblikovna neprepoznavnost besednovrstne pripadnosti takih leksemov pogosto zavede dvojezičnega govorca pri identificiranju njihovih skladenjsko-pomenskih lastnosti in vpliva na interferenčno pogojene pojave konverzije v slovenščini: *Ez magyar falu. Az apám magyar. → To je madžarska vas. *Moj oče je madžarski.*

4.1.2 *Interferenčno posnemanje infleksije ter skladenjske konstrukcije pri nedoločniku.* Nedoločnik se v madžarščini uvršča v posebno besednovrstno kategorijo, pomožna beseda ob njem se ne pregiba, slovenski ustreznik je vezavni nepregibni nedoločnik, pomožnik ob njem je nosilec infleksije. Posledica obravnavane razlike je relevantna za madžarsko strukturo in se kaže kot **ukinitev infleksije** nedoločnika: *Moraš odpotovati. *El kell utazni nam. utaznod.*

Glagoli premikanja predvidevajo v madžarščini vezavni nedoločnik z možno pretvorbo v namerni stavek z veleznikom (*Mész kenyeret venni /, hogy vegyél kenyeret.*), v slovenščini pa predvidevajo vezavni namenilnik z možno pretvorbo v namerni stavek s pogojnikom (*Greš kupit kruh /, da bi kupil kruh.*). Obravnavane razlike so pogosto razlog za interferenčno **posnemanje skladenjske**

konstrukcije oz. rabe nedoločne glagolske oblike, pa tudi pretvorbnihih pravil v slovenščini: **Greš kupiti kruh* /, *da kupiš kruh*.

4.1.3 *Interferenčni izpust zaimenske kategorije oz. njene skladenjske vloge.* Razlike med jezicoma so zaznavne tudi v rabi osebnih zaimkov. Osebni zaimek v neodvisnem sklonu se v obeh jezikih ubesedi le v poudarjeni poziciji, v odvisnem sklonu se v slovenščini (rod., daj., tož.) v poudarjeni poziciji ubesedi naglasna oblika, v nepoudarjeni pa naslonska oblika, v madžarščini (predmetni sklon) se v poudarjeni poziciji prav tako pojavlja popolna oblika zaimka, v nepoudarjeni poziciji pa se zaimsko izražena udeležene ne ubesedi, kar vpliva na interferenčni **izpust naslonske oblike** v slovenščini in otežuje razumevanje: *A gyerek_i felkelt. Az anya öltözteti_i. Otrok je vstal. *Mati obleče nam. ga obleče.*

4.1.4 *Interferenčno posnemanje ogovornih oblik osebnega zaimka.* V madžarščini se za vikalne oblike uporablja 3. oseba osebnega zaimka v ednini in množini, pri tem se razlikuje intimna oblika *Maga/Maguk* in formalna oblika *Őn/Őnök*; v slovenščini se za vikanje uporablja 2. oseba osebnega zaimka v množini (redkeje 3. oseba množine pri onikanju in polvikalne oblike). Dvojezični govorec v slovenskih ogovornih oblikah pogosto **substituira** 2. osebo množine s tretjo osebo, tj. namesto vikanja uporabi onikanje: *Hova megy Őn?* → *Kam gredo Oni?* nam. *Kam greste (Vi)?*

4.1.5 *Interferenčno posnemanje razvrstitvenih pravil in funkcij slovničnih besednih vrst.* Med medjezikovne razlike spada tudi različno pojmovanje slovničnih besednih vrst (predlogi, vezniki : postpozicije, vezniki, člen, pomožni glagol, preverb), ki se navadno prekrivajo v funkcijskih vlogah, razlikujejo pa se v razvrstitvenih pravilih.

Slovenski predlogi stojijo pred sklonsko obliko samostalnika in skupaj z njo izražajo slovnična razmerja, ki jih v madžarščini izražajo samostalniki s prislovnimi sklonskimi končnicami in/ali s postponiranimi postpozicijami.⁷ Podobnosti in razlike v izražanju teh razmerij vodijo v slovenščini do **brisanja sklonskih končnic** (*Az úgy alatt por van.* → **Pod postelja je prah.* nam. *Pod posteljo je prah.*) oziroma do **napačne razvrstitve predložne oz. postpozicijske zveze** (*a háború alatt szenvedés* → **med vojno trpljenje* nam. *trpljenje med vojno* → **szenvedés a háború alatt*).

V madžarskem besednovrstnem sistemu predstavljajo značilno podkategorijo nepolnopomenskih besednih vrst skladenjsko ločljivi preverbi,⁸ katerih slovenski ustrezniki so neločljive glagolske predpone. Razlike med obema kategorijama povzročajo v madžarščini **izpust preverba** (*Skloni poleg končnic zahtevajo tudi rabo predlogov.* → **Az eset a ragok mellét a prepozíciók használatát is követeli* nam. *megköveteli.*) ali **neločljivost preverba** od glagola (*Peter ni napisal naloge.* → **Péter nem megírta a leckét* nam. *nem írta meg a leckét.*), ko to skladenjski pomen zahteva; v slovenščini pa

⁷ Postpozicija (névutó) je nenaglašena slovnična beseda, stoji za samostalnikom, ki ga usposobi za vlogo prislovnega določila kraja (tridelni in dvodelni sestav: *a ház alatt—alá—alól, a ház körül—köré* (pod hišo—nad hišo—izpod hiše; okrog hiše)), časa (*két nap múlva, tegnap óta* (čez dva dni, od večeraj)) in abstraktnih okoliščin (*a szomszéd helyett* (namesto soseda), *a tanító miatt* (zaradi učitelja), *pénz nélkül* (brez denarja)). Formalno je samostojna beseda, po funkciji pa spominja na sklonsko končnico (*az asztal mellett = az asztal- + -nál* (pri mizi)). Veže se s samostalnikom v imenovalniku, redkeje v kakem odvisnem sklonu (npr. v superesivu: *a vonal- + -on át* (čez črto)), s pridevnikiškim obrazilom *-i* nastopa kot sredstvo atributivizacije (*a ház előtt- + -i fa* (drevo pred hišo)). Slovenski ustrezniki madžarskih postpozicij so predlogi, ki sami po sebi nimajo povsem določenega predmetnega pomena, pripomorejo pa, da se pomeni samostalniških besed postavljajo v natančnejša prostorska, časovna, vzročna in druga razmerja. Vsak predlog stoji ob enem ali več sklonih (ne ob imenovalniku), če se veže z različnimi skloni, izraža razna pomenska razmerja (*na stol — na stolu* (az asztal- + -ra — az asztal- + -on)). Pravi predlogi so nenaglašeni, nepravilni pa so lahko naglašeni, ki sicer nastopajo tudi kot samostalniki (*kraj vasi — kraj se razvija*) ali prislovi (*mimo hiše — strelja mimo*).

⁸ Madžarski preverbni sistem je glede na rodovno sorodnost tako rekoč brez partnerja; od ugrofinskih jezikov sta mu še najbližja vogulski in ostjaški preverbni sistem. Preverbi so po izvoru smerni prislovi, ki z glagolskim korenem tvorijo zloženko. Oblikovno so samostojne besede (lahko dobijo naglas, imajo svoj besedni red), funkcijsko pa niso samostojne besede: nimajo samostojne pojmovne vsebine in ne morejo dobiti aglutinativnih morfov. Nekateri jezikoslovci imenujejo »igekötö« / praefixum verbale tudi prefixoid, polprefiks, prefiksna prvina (prim. Bussmann, 1983: 134), za razliko od slovenskih predpon jih zaznamujem z izrazom »preverb«.

kalkiranje (*A parazstnak levágták a fejét.* → **Kmetu so posekali glavo nam. odsekali glavo.*) ter **izpuščanje predpone** (*Péter emeli a kezét.* → **Peter digne roko nam. vzdigne roko.*).

4.2 Interferenčni pojavi na oblikospreminjevalni in oblikotvorni ravnini

4.2.1 Interferenčni pojavi zaradi odsotnosti oblikoslovne kategorije

4.2.1.1 Kategorija naravnega in slovničnega spola (tudi podspola) se v slovenščini izraža s slovničnimi sredstvi, v madžarščini kategorija slovničnega spola oblikoslovno ni relevantna, naravni spol se sicer v določenih primerih izraža, toda z leksikalnimi sredstvi. Odsotnost kategorije slovničnega spola v madžarščini interferenčno vpliva na **brisanje spola**, posledično tudi na modifikacijo sklanjatvene in spregatvene paradigme ter na **posploševanje kategorije** moškega spola v slovenščini (**V peču je gorel nam. V peči je gorelo. *Marija je dobila petico, zato so ga pohvalili.*).

4.2.1.2 Člen je v madžarščini oblikoslovna kategorija, v slovenskem slovničnem sistemu člena (razen v neknižnem jeziku) ni, za izražanje pomenskih funkcij člena se v slovenščini rabijo leksikalna, oblikotvorna in skladenjska sredstva. Odsotnost člena v slovenščini ima dvojni interferenčni vpliv: interferenčni **vdor nedoločnega člena** v slovenščino (prevzem je olajšan s tem, da je nedoločni člen v obeh jezikih identičen s števnikom *egy/en*, npr. *Péter eszik egy almát.* → **Peter je eno jabolko nam. je jabolko.*) ter **pleonastično rabo kazalnega zaimka** v vlogi splošnega določnostnega aktualizatorja (*Péter eszi az almát.* → **Peter je to jabolko.*); v madžarščini je zaznavna interferenčno pogojena **izguba člena** (**Péter eszi almát nam. eszi az almát.*), kar povzroča kršitev skladenjskih pravil in otežuje razumevanje povedi.

4.2.2 Interferenčni pojavi zaradi razlik v notranji členitvi in izražanju oblikoslovnih kategorij

4.2.2.1 Interferenčni pojavi zaradi razlik v spregatvenem sistemu glagola, tj. zaradi razlik v členitvi in izražanju kategorije osebe v osebkovni in predmetni spregatvi glagola: opozicija subjektne in objektne spregatve v madžarščini nima oblikoslovnega ustreznika v slovenščini; do interferenčnih napak v rabi madžarščine prihaja zaradi oblikoslovne nezaznamovanosti predmetne spregatve v slovenščini, npr. *Peter je. Peter je jabolko.* → *Péter eszik. Péter eszi az almát.* → **Péter eszik az almát nam. eszi az almát.*

4.2.2.2 Interferenčni pojavi zaradi razlik v izražanju kategorije svojilnosti. Oblikoslovna zaznamovanost kategorije svojilnosti pri samostalniku v madžarščini predstavlja v slovenščini ničto oblikoslovno kategorijo oz. se ta izraža z drugačnimi sredstvi (s svojilnim pridevnikom in zaimkom, z rodniško obliko samostalnika). Posledice teh razlik se v slovenščini kažejo v interferenčnem **izpustu** (*Találkoztam a barátoddal.* ^{2.os.ed.} → **Srečal sem prijatelja nam. tvojega prijatelja.*) ter v rabi **nepovratnega svojilnega zaimka namesto povratnega** (*Mutasd meg a késedet.* ^{2.os.ed.} → **Pokaži tvoj nož nam. svoj nož.*).

4.2.2.3 Interferenčni pojavi zaradi razlik v izražanju sklonskih razmerij. Sklonska sistema obravnavanih jezikov se tipološko razlikujeta (slovenski je enodimenzionalen, madžarski dvodimenzionalen), zato se v nominalnem sistemu pojavljajo interferenčne napake, ki so posledica napačne **medjezikovne identifikacije**, posebno v rabi predložnih sklonov oz. sklonskih oblik samostalnika v prislovni in vezavni predmetni funkciji. Dvojezični govorec pogosto identificira madžarske sklonske končnice in slovenske sklonske ali predložnosklonske oblike na podlagi njihovih dobesednih prostorskih funkcij (*Rák+ban* ^{inesiv} *halt meg.* → **Umr! je v raku nam. za rakom.*), sklonske oblike v slovenščini pogosto **substituira** s predložnosklonsko obliko, v madžarščini pa s postpozicijsko zvezo (*Pétertől félek.* → **Bojim se od Petra nam. Petra. Peter gre k potoku.* → *Péter megy a folyó felé nam. a folyóhoz.*).

4.2.2.4 Interferenčni pojavi zaradi razlik v notranji členitvi in izražanju kategorije števila. Pri oblikoslovni kategoriji števila so zaznavne razlike v notranji členitvi kategorije, tj. v nasprotju ednina — dvojina — množina (slovenščina) : ednina — množina (madžarščina), ter v oblikoslovnem zaznamovanju nasprotij. V madžarščini kot aglutinativnem jeziku se število pri imenski besedi zaznamuje s posebnim znakom (ed. -Ø, mn. -k oz. -i), v slovenščini pa z večpomensko fuzijsko končnico, ki hkrati zaznamuje več oblikoslovnih kategorij. Pod vplivom madžarščine se v slovenščini pojavlja interferenčno **brisanje morfološko zaznamovane opozicije** med ednino in neednino, zlasti dvojino (*Péter és Anna hazamentek.* → *Peter in Ana so šli domov nam. *sta šla domov.*) ter **singulariziranje** parnih samostalnikov (*Péternek hosszú lába van.* → *Peter ima dolgo nogo nam. *dolge noge.*), v madžarščini pa prihaja do **oblikoslovnega zaznamovanja množine**, kjer se navadno ne zaznamuje, npr. pri samostalnikih za glavnimi števniki ter pri samostalnikih, ki poimenujejo generične pojme in parne dele (*dva človeka* → *két ember nam. *ember, dvigujejo stanarine* → *emelik a lakbéréket nam. *lakbért, S svojimi očmi sem videl.* → *Saját szememmel nam. *szememmel láttam.*).

4.2.2.5 Interferenčni pojavi zaradi razlik v izražanju kategorije glagolskega načina. Slovenščina razlikuje tvorni in trpni glagolski način, madžarski ustreznik kategorije »genus verbi« je »igenem« (vrsta glagolskega dejanja), kamor se uvrščajo tvorne in netvorne (kavzativne, faktitivne, reflektivne in medialne) glagolske vrste, slednje se tvorijo z besedotvornimi sredstvi (obrazili). V slovenščini se netvorni (trpni) glagolski način izraža s posebnimi opisnimi glagolskimi oblikami oz. z oblikami s povratnim zaimkom *se*. Ničta prekrivnost v obeh jezikih se odraža v interferenčnih napakah dvojezičnih govorcev: v madžarščini pogosteje rabijo **analitične oblike** namesto sintetičnih (*Peter pusti Marijo teči.* → *Péter hagyja futni nam. *futtatja Máriát.*) ali pa **posnemajo** slovenske trpne strukture in tako kršijo jezikovno normo (*Pismo je napisano.* → *A levél megírott nam. *meg van írva / A levelet megírták.*). Dvojezični govorec se v slovenščini **izogiba rabe** trpnih struktur, v trpni in refleksivni strukturi pogosto **izpušča** tudi povratni zaimke (*A levelet elküldték* → *Pismo so poslali* nam. *je bilo poslano. Péter mosakodik.* → *Peter umiva nam. *se umíva.*).

4.2.2.6 Interferenčni pojavi zaradi razlik v izražanju kategorije glagolskega vida. Kategorija glagolskega vida se v obeh jezikih delno prekriva v oblikoslovni strukturiranosti dovršnikov (DV), ti se tvorijo s predponami oz. preverbi, razlikuje pa se v strukturiranosti nedovršnikov (NV): madžarski preverbni (navadno dovršni) glagoli namreč nimajo vedno oblikoslovno zaznamovanega nedovršnega vidskega para oz. se ta ne tvori s pripono kot v slovenščini. Opozicija dovršna-nedovršna vidskost (aspektualnost) se v madžarščini lahko izraža s preverbnim glagolom, in sicer z opozicijo ravni besedni red, tj. s preponiranim preverbom (DV) : inverzni besedni red, tj. s postponiranim preverbom (NV) (*Hazajöttem és elolvastam az újságot.* : *Jöttem haza és újságot olvastam.*), poleg tega ima madžarski nepreverbni glagol mnogo širši semantični prostor kot slovenski brezpredpanski glagol, vidskost pa se izraža tudi s skladenjskimi in leksikalnimi sredstvi. Skladenjsko pogojen dovršni aspekt v madžarščini, izražen z nepreverbni glagolom, dvojezični govorec pogosto identificira s slovenskim nedovršnikom, leksikalno pogojen nedovršni vid pa s slovenskim dovršnikom, kar ovira razumevanje vidskega pomena (DV: *Tegnap írt egy levelet.* → *Včeraj je pisal nam. *napísal pismo.* NV: *Többször kap levelet.* → *Večkrat dobi nam. *dobíva pisma.*).

4.3 Interferenčni pojavi na skladenjski ravnini

4.3.1 *Posnemanje, prevzemanje, kalkiranje ter interferenčno izogibanje stavčnim tipom in vzorcem.* Razlike na skladenjski ravnini so opazne v podsistemu stavčnih tipov, podtipov in stavčnih vzorcev. Slovenščina razlikuje enodelne in dvodelne stavke, enodelni stavki so v madžarščini obrobni slóvnični pojav, večina madžarskih povedi se namreč tvori na podlagi stavčnih vzorcev dvodelnih stavkov. V stični situaciji se pod vplivom madžarščine tudi v slovenščini uporabljajo pretežno dvodelni stavčni tipi (krepke strukture namesto šibkih enodelnih), kar bi lahko označili kot **interferenčno izogibanje posebnim strukturam** (N₁ — Vf pers non cop: *A kályha kialudt.* → *Peč*

je ugasnila. nam. Vf non pers non cop non refl — Adv I: V peči je ugasnilo.), v obeh jezikih dvojezičnega govorca pa se pojavljajo tudi **skladenjski kalki** (*Péter fázik.* → *Peter zebe nam. *Petra zebe. Slabo mi je.* → *Rosszul van. nam. *Rosszul vagyok.*) ter **prevzete skladenjske strukture**, ki se sicer tvorijo z indigenimi jezikovnimi prvini, toda v danem standardnem jeziku niso običajne, razlikujejo pa se tudi od modela v jeziku dajalca. Primer: madžarščina nima posebnega glagola »habeo«, namesto tega uporablja eksistencialni glagol *van* tudi za izražanje posedovanja. Tako se pod vplivom slovenščine v madžarščini pojavljajo strukture z glagolom *birtokol* 'posedovati', ki se prekrivajo s skladenjskim vzorcem slovenske povedi z glagolom *imeti* (*Peter ima hišo.* → *Péter birtokol egy házat.* nam. *Péternek van háza.*), pod vplivom madžarščine pa se za izražanje posedovanja v slovenščini pogosto uporablja eksistencialni glagol (*Péternek szép haja van.* → *Petru so lasje lepi.* nam. *Peter ima lepe lase.*).

4.3.2 *Interferenčni pojavi zaradi razlik v skladenjski vezljivosti.* Izrazit kontrast kažeta jezika v izražanju skladenjske vezljivosti, tj. v oblikoslovnem izražanju zlasti desne vezavne vezljivosti ter v izražanju vezavnih dopolnil v glagolski, pridevniški in samostalniški sintagmi. Kadar med vezavnimi razmerji v danih jezikih ni strukturne prekrivnosti, praviloma prevlada vpliv dominantnega jezika, ki povzroča interferenčno **spremembo sklonskih končnic** (in predlogov) v slovenščini (*Természetes halált halt.* → *Umrl je naravno smrt nam. *naravne smrti. Az élettől való félelem temette el.* → *Pokopal ga je strah od življenja nam. *pred življenjem; érceksen gazdag ország* → *v rudah bogata dežela nam. z *rudami*) oziroma **sklonskih končnic in postpozicijskih zvez** v madžarščini (*Peter nem skrbi za psa* → *Péter nem törődik a kutyáért nam. *a kutyával; zanimati se za kaj* → *érdeklődik valamiért nam. *valami iránt*).

Med interferenčne pojave, pogojene z neobvezno skladenjsko ubeseditvijo vezljivostnih vlog v madžarščini, posebno zaimenske udeleženske vloge 'prizadeto', se v uvršča tudi **izpust zaimenskega tožilniškega predmeta** v slovenščini, kjer se ta mora eksplicirati z lastnim fonemskim nizom, vsaj v naslonski obliki, sicer je stavek nepopoln (*Látod a tanárt?* — *Látom* ^{1.os. Os.+3.os. Pr.} → *Vidiš profesorja?* — **Vidim* nam *Vidim ga. Szeretsz?* — *Szeretek* ^{1.os.Os+2.os.Pr.} → *Me ljubiš?* — **Ljubim* nam. *Ljubim te.*).

4.3.3 *Interferenčni pojavi zaradi razlik v pojmovanju in izražanju kongruence.* Interferenčne napake v jezikih dvojezičnih govorcev so pogosto povezane tudi z različnim pojmovanjem smiselnega in oblikovnega zaznamovanja ujemanja v danih jezikih (v madžarščini se posebno v samostalniški sintagmi uveljavlja načelo t. i. smiselnega ujemanja). Dvojezični govorec prenese pravila iz J1 v J2 in tako krši normo v J2. Interferenčne kongruenčne napake — **brisanje ujemanja oz. pleonastično oblikovno zaznamovanje ujemanja** — so zlasti posledica kršitev pravil o številskem in spolskem ujemanju osebka in povedka (*Az Egyesült Államok megválasztotta új elnökét.* → **Združene države je izvolil* nam. *so izvolile novega predsednika. Svinčnik in zvezek sta na mizi.* → **A ceruza és a füzet az asztalon vannak* nam. *van.*) ter pravil o številskem, spolskem in sklonskem ujemanju prilastka in odnosnice (*két-Ø szép-Ø lány-nak* → **dve lepo dekletu* nam. *dvema lepima dekletoma; dvema človekoma* → **kettő embereknek* nam. *két embernek*).

4.3.4 *Interferenčni pojavi pri upovedovalni kategoriji zanikanja.* Nikalnica v slovenščini ob glagolu premenilno vpliva na skladenjsko izraženost vršilca in prizadetega, ki ju prestavi v rodilnik, ter na izbiro glagolskega vida pri velelniku. Madžarska nikalnica nima take premenilne moči, zato dvojezični govorec »preprostejša oz. krepkejša« **pravila zanikanja interferenčno prenese** tudi v slovenščino in s tem krši knjižno normo (*Nem szeretem a salátát.* → **Nimam rad solato* nam. *solate.*) oziroma pod vplivom krepkejšega pravila zanikanja uporablja samo eno od variantnih oblik (*Az anya nincs a mezőn.* → *Mati ni na njivi.* nam. *Matere ni na njivi. Ne vegyél kenyeret!* → *Ne kupi kruha.* nam. *Ne kupuj kruha.*).

4.3.5 *Interferenčni pojavi na besednoredni ravnini.* Pričakovani besedni red v stavku je v obeh jezikih načeloma prost. Toda glede zaporedja štirih glavnih funkcijskih skladnikov je besedni red v madžarščini bolj vezan kot v slovenščini. Tako dvojezični govorec pod vplivom madžarskega osnovnega besednega reda SOV tudi v slovenskem besednem redu uveljavlja težnjo po **končni stavi povedka** (*Péter KENYERET vesz.* → **Peter KRUH kupi nam. kupi KRUH*), pod vplivom slovenskega osnovnega besednega reda SVO (znan je tudi v madžarščini, toda le pri členskem predmetu) se v madžarščini **nevtralni besedni red modificira v emfatičnega** (*Peter bere KNJIGO.* → **Péter žžolvas könyvet* (, *nem pedig vásárol*). Pod vplivom madžarščine, ki v nepoudarjeni poziciji ne ubeseduje osebnega zaimka v odvisnem sklonu, dvojezični govorec v slovenščini **izpušča zaimenske naslonke** (*Az anyja nem engedte.* → **Mati ni pustila nam. ga ni pustila.*) oz. jih **rabi v napačnem zaporedju** (*Péter nem engedett haza.* → **Peter ni pustil domov me nam. me ni pustil domov.*), zaradi oblikoslovno prazne vezi v madžarskem imenskem stavku ter sintetične oblike izražanja preteklika (brez pomožnega glagola) pa dvojezični govorec v slovenščini navadno **izpušča ali hiperkorektno uporablja pomožni glagol** (*Az apa és a fia hazamentek* → **Oče in sin šli domov nam. sta šla domov. Az anyjám odahaza dolgozik.* → **Mati je dela doma nam. dela doma.*).

V stičnih jezikih se razlikuje tudi besedni red v samostalniški besedni zvezi, v madžarščini se jedro samostalniške besedne zveze praviloma širi na levo, samostalnik v slovenščini pa lahko dobi levi in desni prilastek. Posledica teh razlik je zaznavna v interferenčni postdeterminaciji (*kuhanje krompirja* → **főzése a krumplinak* nam. *a krumpli főzése*, *doktor Kovač* → **doktor Kovács* nam. *Kovács doktor*) oz. predeterminaciji odnosnice (*a krumpli főzése* → **krompirjevo kuhanje*, *Kovács doktor* → **Kovač doktor*).

5 Sklep

Protistavna analiza slovnične ravnine stičnih jezikov ter interferenčna analiza napak na tej ravnini je potrdila izhodiščno domnevo raziskave o prepustnosti slovnične ravnine za različne vrste interferenčnih pojavov. Interferiranost izraznih sredstev na slovnični ravnini je namreč v obratnem sorazmerju z njihovo integriranostjo: čim bolj je kak delni jezikovni sistem zaprt in čim večja je genealoška in tipološka razdalja med stičnima jezikovnima sistemoma, tem večja je verjetnost interference in tem manjša je možnost integracije, čeprav obstajajo na skladenjski ravnini transferenčni pojavi posnemanja in kalkiranja skladenjskega vzorca, ki na razumevanje ne delujejo vedno moče. Ničte kategorije (odsotnost kontrasta) v J1 ali v J2 ter ostre kontrastne kategorije (morfemska členjenost, funkcija, distribucija kategorij) v J1 in J2 navadno izzovejo interferenčne napake, delno kontrastne kategorije pogojujejo transferenčno (posnemanje, kalkiranje, prevzemanje) oblike ali funkcije. Zaradi prevzetega načina mišljenja prihaja do zakritih jezikovnoizraznih (ne samo miselnopredstavnih) sprememb, ki se kažejo v porušenem medmorfemskem (beseda), medbesednem (besedna zveza, stavek), medstavčnem in medpovednem razmerju. V bistvu gre za kršenje slovničnega pomena, ker se misel ne oblikuje po izdelanih jezikovnosistemskih vzorcih.

Literatura

- Balázs, J. (1989). *Az areális nyelvészeti kutatások története, módszerei és főbb eredményei. Areális nyelvészeti tanulmányok.* Budapest: Tankönyvkiadó.
- Bernjak, E. (1998). *Jezikovnosistemski razlogi primanjkljaja v slovensko-madžarskem jezikovnem stiku.* Doktorska disertacija. Ljubljana: Filozofska fakulteta.
- Bussmann, H. (1983). *Lexikon der Sprachwissenschaft.* Stuttgart: Alfred Körner Verlag.

Elizabeta Bernjak

UDK 811.163.6'246.2:811.511.141'246.2

SUMMARY

PREDICTABLE INTERFERENCES IN SLOVENE-HUNGARIAN LANGUAGE CONTACT

In the ethnically mixed territory along the Slovene-Hungarian border, the Slovene and Hungarian languages are in permanent contact through bilingual speakers using the two languages in their daily communication. Consequences of these linguistic contacts are not just bilingualism, but also language deficiencies noticeable in various communication strategies of reduction and compensation. Modifications and adaptations in languages in contact are a consequence of two factors: interlinguistic and intercultural contacts on the one hand and domination of one (majority) language over the other (minority) language. Grammatical interferences in the non-dominant language in contact are predictable and explainable on the basis of contrastive analysis of the two language systems in contact and on the basis of interferential analysis of errors in spoken and written texts of bilingual speakers. The hypotheses that differences and similarities obtaining between the two language systems are the main reason for violating the norms of the less mastered language in contact are confirmed by actual language errors

at predictable interferential points. A consequence of overlapping elements and structures (language universals) in the two language systems in contact are various transfer phenomena (borrowings, loan translations), sharp contrasts and absence of contrast between elements and structures of the two genealogically and typologically unrelated languages in contact, viz. the Ugro-Finnic agglutinating Hungarian and the Indo-European inflectional Slovene, manifested in linguistic interferences. In terms of the frequency and type of interferential linguistic errors, the following interlinguistic groups of interference may be distinguished: elision and contamination of category and function; modification of category and function: narrowing, expansion, generalisation, and replacement; intrusion of a category; elision or pleonastic marking of congruent categories; imitation of elements and structures (sentence patterns, word order); avoidance of complex patterns; and hypercorrectness in expressing categories.